

ΠΑΝΟΣ ΖΥΓΟΥΡΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΜ ΔΣΑ 80807, Μπουμπουλίνας 9-11, Αθήνα (Μουσείο), Τ.Κ. 10682,
ΑΦΜ 996789554, Δ.Ο.Υ. Δ' Αθηνών, τηλ.: 210-8259140-141, fax: 210-8259235,
email: pzygouris@gmail.com

ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ

(αρ. πρωτ. εισ. της Ε.Δ.Ε.Υ.Α.: 2931/25-4-2023)

Ετέθησαν από τη Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης προς την Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.) τα κάτωθι ερωτήματα για τη σύνταξη νομικής γνωμοδότησης:

«1) Εάν είναι νόμιμη η αίτηση του κ. ..., υπαλλήλου της Δ.Ε.Υ.Α., με ειδικότητα Δ.Ε. Τεχνικών Υδραυλικών για καταβολή του Τεχνικού Επιδόματος σε ποσοστό 10% σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 5 «Επιδόματα» της με ημερομηνία 29/03/2023 Κ.Σ.Σ.Ε. Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. – Ε.Δ.Ε.Υ.Α.;

2) Εάν είναι νόμιμη η καταβολή «τροφείων» σε μόνιμους υπάλληλους του Δήμου με απόσπαση στη Δ.Ε.Υ.Α. και σε υπαλλήλους με συμβάσεις Ι.Δ.Ο.Χ. σύμφωνα του άρθρ.8 παρ. 3 'Παροχές σε είδος' της με ημερομηνία 29/03/2023 Κ.Σ.Σ.Ε.»

Κατά τη γνώμη μας προσήκει η κάτωθι απάντηση.

***

I. Επί του 1^{ου} ερωτήματος

1. Με την Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (εφεξής ΚΣΣΕ) της Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. – Ε.Δ.Ε.Υ.Α. έτους 2023, στο άρθρο 5 υπό τον τίτλο «Επιδόματα» παρ. 5 ορίζεται ότι: «5. Τεχνικό επίδομα: Χορηγείται τεχνικό επίδομα στους εργοδηγούς, οι

οποίοι είτε προσλήφθηκαν ως εργοδηγοί είτε ορίστηκαν από την επιχείρηση, σε ποσοστό 13% και στους αρχιτεχνίτες σε ποσοστό 10%».

2. Στον ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015.» (Α' 226) , στο **άρθρο 31** του ίδιου νόμου ότι «Εξάλλου, στο άρθρο 31 του ίδιου νόμου και υπό τον τίτλο «Αναλογικές ρυθμίσεις για νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα», ορίζονται τα ακόλουθα: «1. α) Στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που ανήκουν στο κράτος ή σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α., κατά την έννοια της επίτευξης κρατικού ή δημόσιου ή αυτοδιοικητικού σκοπού, εποπτείας, διορισμού και ελέγχου της πλειοψηφίας της Διοίκησής τους, συμπεριλαμβανομένων των Γενικών και Τοπικών Οργανισμών Εγγείων βελτιώσεων, ή επιχορηγούνται τακτικά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, από πόρους των ως άνω φορέων κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους... εφαρμόζεται ανώτατο όριο μέσου κατά κεφαλή κόστους αμοιβών προσωπικού σύμφωνα με τα οριζόμενα στις επόμενες παραγράφους... β) Το ανώτατο όριο μέσου κατά κεφαλή κόστους αμοιβής προσωπικού εφαρμόζεται και στις δημόσιες επιχειρήσεις, οργανισμούς και ανώνυμες εταιρείες που υπάγονται στο Κεφάλαιο Β' του ν. 3429/2005, καθώς και στις θυγατρικές τους, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις... 2. ... 3. Για τους εργαζόμενους στους φορείς της υποπαραγράφου 1α με σχέση εργασίας αορίστου ή ορισμένου χρόνου, το ανώτατο όριο των μηνιαίων τακτικών αποδοχών για κάθε εκπαιδευτική κατηγορία ΥΕ, ΔΕ, ΤΕ και ΠΕ ισούται με το αντίστοιχο ανώτατο όριο που προκύπτει κατ' εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου για τους υπαλλήλους με αντίστοιχη σχέση εργασίας (ιδιωτικού δικαίου αορίστου ή ορισμένου χρόνου) στο Δημόσιο.... 4. Το μέσο κατά κεφαλή κόστος των πάσης φύσεως αποδοχών, επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, εξαιρουμένων των εργοδοτικών εισφορών, των φορέων της υποπαραγράφου 1α του παρόντος άρθρου, απαγορεύεται να υπερβαίνει τα χίλια εννιακόσια (1.900) ευρώ το μήνα ... Αν με την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, προκύπτει μέσο κατά κεφαλή κόστος των πάσης φύσεως αποδοχών, επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, του πάσης φύσεως προσωπικού του φορέα, μικρότερο του 65% του μέσου κατά κεφαλή αντίστοιχου κόστους του φορέα, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2009, ισχύει ως όριο, το ως άνω όριο του 65%." (το τελευταίο εδάφιο της παρ. 4

προστέθηκε με την παρ.4 του άρθρου 1 της από 31.12.2011 Π.Ν.Π (Α' 268). 5... 6. .. 7. Οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 29 εφαρμόζονται αναλογικά και στους εργαζόμενους των φορέων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου, εφόσον προκύπτει μείωση των συνολικών μηνιαίων αποδοχών τους μεγαλύτερη από το ποσοστό που ορίζεται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 29. 8.... 9. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κεφαλαίου καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρος συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας, που καθορίζει αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές που υπερβαίνουν τα ανώτατα κατά περίπτωση όρια που ορίζονται στις προηγούμενες παραγράφους».

3. Ακολούθως, εξεδόθη ο ν. **4354/2015** «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» στο μισθολογικό πεδίο του οποίου υπήχθησαν οι υπάλληλοι των Δ.Ε.Υ.Α. σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 περ. στ' ως εξής: «Στις διατάξεις του παρόντος υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου:... των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που ανήκουν στο κράτος, ή σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ο.Τ.Α.- κατά την έννοια της επίτευξης κρατικού ή δημόσιου ή αυτοδιοικητικού σκοπού, εποπτείας, διορισμού και ελέγχου της πλειοψηφίας της Διοίκησής τους- ή επιχορηγούνται τακτικά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, από κρατικούς πόρους κατά πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, συμπεριλαμβανομένων των Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας». Ακολούθως στο **άρθρο 13** του ίδιου νόμου με τίτλο «**Ορισμός Αποδοχών**» ορίστηκε ότι «**Οι μηνιαίες τακτικές αποδοχές του υπαλλήλου αποτελούνται από το βασικό μισθό, τα επιδόματα και τις παροχές των άρθρων 15, 16, 17, 18 και 19 σύμφωνα με τις προϋποθέσεις χορήγησής τους, καθώς και την προσωπική διαφορά του άρθρου 27.**».

4. Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται ότι ήδη για τους εργαζομένους των Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίοι καταρχήν υπάγονται στο μισθολογικό πεδίο εφαρμογής (Κεφάλαιο Β') του ν. 4354/2015, οι πάσης φύσεως μισθολογικές παροχές τους ρυθμίζονται κατά τρόπο **αποκλειστικό και περιοριστικό** από τις διατάξεις του

ν. 4354/2015, ενώ τυχόν μισθολογικές παροχές που προβλέπονται σε Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, λόγω των ως άνω αναγκαστικών κανόνων δικαίου (Ενιαίο Μισθολόγιο Δημοσίου),. Ειδικότερα, καθόσον αφορά στα επιδόματα, ο ν. 4354/2015 έχει καθορίσει συγκεκριμένες κατηγορίες επιδομάτων (**numerus clausus**) που μπορούν να χορηγούνται από τη Υπηρεσία στους εργαζομένους (άρθρα 15, 16,17,18 και 19 ν. 4354/2015).

5. Ενόψει των ανωτέρω, το «Τεχνικό Επίδομα» που προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 5 ης ΚΣΣΕ Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. – Ε.Δ.Ε.Υ.Α. έτους 2023, δεν μπορεί να χορηγηθεί στον αιτούντα υπάλληλο, καθότι δεν προβλέπεται τέτοιας φύσης επίδομα στις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' του ν. 4354/2015.

Επί του 2^{ου} ερωτήματος

---

1. Όπως προαναφέρθηκε, με τον ν. **4354/2015** (άρθρο 7 παρ. 1 περ. στ') οι Δ.Ε.Υ.Α. υπήχθησαν στο μισθολογικό πεδίο εφαρμογής του ως άνω νόμου (Κεφ. Β'). Με το άρθρο 13 του ίδιου νόμου με τίτλο «Ορισμός αποδοχών» ορίστηκε ότι «Οι μηνιαίες τακτικές αποδοχές του υπαλλήλου αποτελούνται από το βασικό μισθό, τα επιδόματα και τις παροχές των άρθρων 15, 16, 17, 18 και 19 σύμφωνα με τις προϋποθέσεις χορήγησής τους, καθώς και την προσωπική διαφορά του άρθρου 27.»

2. Με τον ν. **1876/1990 «Ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις»** (Α' 27), ο οποίος, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού, αφορά σε «όλους όσους εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε οποιονδήποτε ημεδαπό ή αλλοδαπό εργοδότη, επιχείρηση, εκμετάλλευση ή υπηρεσία του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα της οικονομίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι στη γεωργία, κτηνοτροφία και συναφείς εργασίες, καθώς και οι κατ' οίκον εργαζόμενοι» (παρ. 1), ρυθμίσθηκαν καθολικά τα ζητήματα που αφορούν στο περιεχόμενο και στα είδη των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, υπογραφή και θέση τους σε ισχύ, στη δέσμευση και στον χρόνο ισχύος τους και κάθε άλλο σχετικό ζήτημα. Ειδικότερα, στο άρθρο 19 του ως άνω νόμου ορίστηκε ότι οι διατάξεις αυτού του νόμου ισχύουν και για τους εργαζόμενους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στο Δημόσιο, ν.π.δ.δ. και ο.τ.α., εφ' όσον δεν αποκλείονται από τη φύση τους και με την επιφύλαξη ειδικών ρυθμίσεων ως προς τον

εργοδότη. Από πλευράς των εργαζομένων οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας της κατηγορίας αυτής υπογράφονται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων ανάλογης βαθμίδας, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας υπογραφής συλλογικής σύμβασης εργασίας λόγω έλλειψης συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων, οι όροι εργασίας καθορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου υπουργού, εφ' όσον πρόκειται για εργαζόμενους στο Δημόσιο και του Υπουργού Οικονομικών και του εποπτεύοντος υπουργού για εργαζόμενους στα ν.π.δ.δ. και ο.τ.α..

3. Ακολούθως, με την παράγραφο 9 του άρθρου 31 του ν. 4024/2011, από 1.1.2012 καταργήθηκε κάθε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρος συλλογικής σύμβασης εργασίας διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας, που καθορίζει αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές που υπερβαίνουν τα ανώτατα κατά περίπτωση όρια του νόμου αυτού, ενώ με τον ν. 4093/2012 επιχειρήθηκε η πλήρης μισθολογική και βαθμολογική εξομοίωση των εργαζομένων στα νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημοσίου τομέα με την ισχύουσα για τους εργαζόμενους στο στενό δημόσιο τομέα και τέλος, με τον ν. 4354/2015 ορίστηκε ρητά ότι το ενιαίο μισθολόγιο εφαρμόζεται σε όλους τους εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα εν γένει.

4. Ενόψει των ανωτέρω μετά την ισχύ των ανωτέρω νόμων δεν καταλείπεται πεδίο εφαρμογής μισθολογικών ρυθμίσεων με συλλογικές συμβάσεις εργασίας για τους εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα εν γένει.

5. Με την **Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (εφεξής ΚΣΣΕ) της Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. έτους 2023** στο άρθρο 8 «Παροχές σε είδος» ορίστηκε ότι «3. Με την παρούσα κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας συνομολογείται η καταβολή για λόγους κοινωνικής πρόνοιας, εξομάλυνσης της εργασιακής θέσης, βελτίωσης των όρων και των συνθηκών εργασίας καθώς και αύξησης της παραγωγικότητας από 01.01.2023 και σε ετήσια βάση τροφείο ανερχόμενο στο ποσό των 4,00 ευρώ ημερησίως και για είκοσι πέντε (25) ημέρες μηνιαίως. Το ως άνω τροφείο καταβάλλεται, εφόσον οι τακτικές (καθαρές) αποδοχές του εργαζομένου, δεν υπερβαίνουν μηνιαίως το ποσό των 1.200,00 ευρώ συνυπολογιζομένου του αναλογούντος για κάθε εργαζόμενο τροφείου. Για τον υπολογισμό των προαναφερόμενων αποδοχών δε λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές για υπερωριακή εργασία, επιφυλακή, επίδομα απομακρυσμένων-παραμεθόριων περιοχών, επίδομα τέκνου άνω των δύο παιδιών και λοιπές παροχές σε

είδος. Το παραπάνω ποσό αποτελεί την ελάχιστη βάση υπολογισμού και επιτρέπεται με ειδικότερες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων και των σωματείων η πρόβλεψη υψηλότερης βάσης αποδοχών χορήγησης τροφείου. Τυχόν υφιστάμενες ρυθμίσεις επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων μεταξύ Δ.Ε.Υ.Α. και πρωτοβαθμίων σωματείων δε θίγονται.».

6. Ενόψει των ανωτέρω διατάξεων του άρθρου 31 ν. 4024/2011 και των άρθρων 7 επ. ν. 4354/2015, ρυθμίσεις που περιέχονται σε Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (μεταξύ των οποίων και επιχειρησιακές, που αφορούν τους εργαζόμενους μιας εκμετάλλευσης ή επιχείρησης), όπως στην τιθέμενη με το ερώτημα, και αφορούν προσωπικό που εμπίπτει στο μισθολογικό πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015 (όπως οι Δ.Ε.Υ.Α.) και προβλέπουν αποκλίσεις από τις θεσπισθείσες στο άρθρο 7 επ. του ν.4354/2015 ρυθμίσεις **μισθολογικού περιεχομένου** και όρων αμοιβής του προσωπικού των ανωτέρω φορέων, δεν ισχύουν και δεν παράγουν έννομες συνέπειες.¹

7. Κατά πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, **εξαιρούνται των ως άνω περιορισμών παροχές οι οποίες ενόψει και του τρόπου και του χρόνου καταβολής αυτών δεν έχουν μισθολογικό χαρακτήρα συνδεδεμένο με την παροχή της εργασίας** (ενδ. ΑΠ 1493/2018, Ελ.Συν. Ι Τμ. Πράξη 94/2012, Ελ.Συν IV Τμ. Πράξη 0179/2013).

8. Σύμφωνα δε με την παρ. 3 του άρθρου 8 της ΚΣΣΕ έτους 2022 της Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α., το αναφερόμενο στη σχετική διάταξη της ΚΣΣΕ ημερήσιο τροφείο, χορηγείται για **λόγους κοινωνικής πρόνοιας, εξομάλυνσης της εργασιακής θέσης, βελτίωσης των όρων και των συνθηκών εργασίας.**

9. Επομένως, εκ της συνδυαστικής ερμηνείας των διατάξεων του ν. 4024/2011 (άρθρ. 31), του ν. 4354/2015, της ΚΣΣΕ Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α., και της σχετικής πάγιας νομολογίας ως προς τις προϋποθέσεις επιβολής των εν λόγω μισθολογικών περιορισμών, συνάγεται ότι από τον σκοπό καταβολής του (λόγοι κοινωνικής πρόνοιας- εξομάλυνσης της εργασιακής θέσης) η καταβολή του εν λόγω «τροφείου» **δεν συνιστά -κατ' ορθή ερμηνεία- «μισθολογική παροχή» που συνδέεται άμεσα με την παρεχόμενη εργασία, ως μη προβλεπόμενη από τις ισχύουσες διατάξεις του ν. 4354/2015, επομένως η καταβολή αυτής στους εργαζομένους είναι νόμιμη.**

---

¹ βλ. Γνμδ ΝΣΚ 274/2017

10. Καθόσον αφορά το ζήτημα της νομιμότητας καταβολής του εν λόγω τροφείου σε μόνιμους υπάλληλους του Δήμου με απόσπαση στη Δ.Ε.Υ.Α. και σε υπαλλήλους με συμβάσεις Ι.Α.Ο.Χ., λεκτέα τα ακόλουθα. Στο πεδίο εφαρμογής της ΚΣΣΕ Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. – Ε.Δ.Ε.Υ.Α. έτους 2023, υπάγονται οι εργαζόμενοι που απασχολούνται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ως τακτικό και δόκιμο προσωπικό σε κάθε είδους Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης, Αποχέτευσης, Τηλεθέρμανσης, όλης της χώρας και είναι μέλη των σωματείων που ανήκουν στην Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. (βλ. άρθρο 1 ΚΣΣΕ). Ενόψει τούτου, οι υπάλληλοι ΙΑΟΧ Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίοι βάσει των οικείου ΟΕΥ κατατάσσονται στο «έκτακτο προσωπικό» της Επιχείρησης δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της ΚΣΣΕ, και επομένως δεν δικαιούνται το εν λόγω τροφείο. Καθόσον αφορά τους αποσπασμένους μόνιμους υπαλλήλους του οικείου Δήμου οι οποίοι έχουν αποσπασθεί στη Δ.Ε.Υ.Α., ομοίως, δεν υπάγονται στην έννοια του «τακτικού προσωπικού», καθώς η οργανική θέση τους ανήκει στον οικείο Δήμο, και επομένως δεν δικαιούται την καταβολή του τροφείου που προβλέπεται από την παρ. 3 του άρθρου 8 της ΚΣΣΕ Π.Ο.Ε.-Δ.Ε.Υ.Α. – Ε.Δ.Ε.Υ.Α.

Αθήνα, 07-06-2023

Η γνωμοδοτούσα

Σβετλάνα (Ζέτα) Ζυγούρη

